

Ligestilling er en god investering for Danmark

8 gode grunde til at investere i gode vilkår for danske børnefamilier

Sammenfatning

Sammen med de andre skandinaviske lande skiller Danmark sig ud fra de øvrige OECD-lande ved at investere en forholdsvis stor del af BNP i offentlige børnepasningsordninger, børnepenge og andre politiske tiltag målrettet børnefamilier. Med 3,7 pct. af BNP var Danmark i 2013 det land i OECD, der investerede næstmest i området.

Cevea har på baggrund af statistik fra OECD analyseret sammenhængen mellem hvor meget OECD-landene investerer i offentlige børnepasningsordninger på den ene side og en række centrale makroøkonomiske og sociale parametre på den anden.

Analysen indikerer, at offentlige investeringer i børnepasningsinstitutioner *har* en positiv samfundsøkonomisk effekt. Offentlige investeringer i gode børnepasningsinstitutioner m.v. fremstår som lidt af en økonomisk "mirakelkur". Offentlige investeringer i disse områder går ikke blot hånd i hånd med højere BNP, beskæftigelse og produktivitet m.v., men også med ligestilling på uddannelsesområdet og ligeløn mellem mænd og kvinder.

Nærmere bestemt finder analysen en positiv korrelation på tværs af OECD-landene imellem på den ene side, hvor meget et land investerer i offentlige børnepasnings- og familielivsinstitutioner og på den anden side BNP per indbygger, udbud af arbejdskraft, beskæftigelse, produktivitet samt kvinders uddannelseslængde, lønforskel mellem mænd og kvinder samt både mænd og kvinders generelle livstilfredshed. Analysen finder også en negativ korrelation imellem et lands familieinvesteringer og den gennemsnitlige årlige arbejdstid per beskæftiget. En sammenhæng, der dog skal ses i lyset af, at andelen af familier, hvor begge forsørgere arbejder fuldtid er højere og andelen af familier, hvor en af forsørgerne ikke er i beskæftigelse, er lavere i OECD-lande, der investerer en relativ stor del af BNP i offentlige børnepasningsinstitutioner m.v.

Som sådan lægger analysen op til en bredere og mere nuanceret offentlig debat om de potentielt positive økonomiske, ligestillingspolitiske og sociale effekter af målrettede investeringer i offentlige børnepasningsinstitutioner m.v.

Det anbefales, at Danmark ikke slækker sit, i internationalt perspektiv, høje familiepolitiske ambitionsniveau, idet det kan forventes at have potentielt negative konsekvenser for BNP, beskæftigelse, ligestillingen såvel som den generelle livstilfredshed i Danmark.

KONTAKT

Martin M. B. Rasmussen
51 34 74 41
mnbr@cevea.dk

Kristian Weise
41 77 45 70
kw@cevea.dk

FORFATTERE

Martin M. B. Rasmussen,
research fellow
Lillian Ebsen, analysestudent
Jonas Kristiansen,
analysepraktikant

NOTAT

Tema: Velfærd
Publiceret d. 7. Marts 2017

CITAT

Nærværende rapport må kun citeres med udtrykkelig kildehenvisning til Cevea.

Kan kvinder betale sig økonomisk for samfundet?

Lidt ligesom spørgsmålene om hvorvidt børn, udkants-Danmark – eller for den sags skyld mænd – kan betale sig for Danmark, forekommer spørgsmålet besynderligt. Ingen samfund i verdenshistorien har – trods alt og af ganske indlysende årsager – overlevet uden kvinder.

Det har dog ikke afholdt økonomer fra at forsøge at give kvalificerede svar. For eksempel har professor i økonomi ved Århus Universitet Nina Smith påpeget, at danske kvinder født efter 2011 i gennemsnit udgør en ”underskudsforretning” for den danske statskasse. Set over et samlet livsforløb koster hver kvinde ifølge Nina Smith de offentlige finanser 1,6 mio. kr., imens mænd yder et nettobidrag på 0,6 mio. kr.¹ Et forhold hun bl.a. forklarede ved, at det typisk er kvinder, der varetager en større andel af det karriereskadelige hus- og familiearbejde, at kvinder arbejder færre timer om ugen, at kvinder tjener mindre end mænd, og at kvinder i højere grad end mænd gør brug af velfærdsstatens familievenlige ordninger (barselsorlov, børns sygedage osv.) Sagt på en anden måde fremstår kvinder som en ”underskudsforretning”, netop fordi de i høj grad bidrager til forudsætningerne for, at mænd kan arbejde relativt mere og dermed fremstå som samfundsmæssige ”overskudsforretninger.”

Også professor i økonomi på London School of Economics, Henrik Jakobsen Kleven, har undersøgt sammenhængen mellem kvinders deltagelse på arbejdsmarkedet og økonomisk udvikling. Ifølge ham har Danmark og de øvrige skandinaviske velfærdsstater nogle af OECD’s højeste beskæftigelsesrater, bl.a. fordi de investerer en forholdsvis stor del af deres BNP i offentlige, skattefinansierede børne- og ældreplejainstitutioner. Investeringer som disse giver ikke alene alle borgere uanset indkomstforhold lige muligheder for at få passet deres børn og ældre. De giver også mulighed for at alle voksne, der har familieansvar, kan deltage på arbejdsmarkedet – og frigør i praksis hermed ofte også i højere grad kvinder fra husarbejde og familiepleje. Ifølge Henrik Jakobsen Kleven er beskæftigelsen i de skandinaviske lande, der investerer meget i børne- og ældrepleje, ca. 3-4 pct. højere end i lande der ikke gør.² Eftersom det oftest er kvinder, der påtager sig det største familieansvar, betyder den offentlige investering i børne- og ældrepleje, at kvinder får bedre mulighed for at deltage på arbejdsmarkedet på lige fod med mænd. Set i det perspektiv repræsenterer kvinder – herunder velfærdsinvesteringer rettet mod at frigøre deres arbejdskraft – en ”overskudsforretning” for Danmark.

Men hvordan skal man i det hele taget vurdere, om kvinder udgør en ”overskuds-” eller ”underskudsforretning” for Danmark? På hvilke og hvor mange forskellige økonomiske, sociale og ligestillingspolitiske parametre bør man måle, om kvinder ”kan betale sig”? Er det overhovedet et problem, hvis de ikke kan? Er det en fordel, hvis de kan? Og kan man overhovedet stille den type spørgsmål?

¹ Smith, N. Kvindernes økonomiske bidrag til velfærdsstaten, 2012, pp. 145-159 i Jubilæumsskrift for de Økonomiske Råd, 1962-2012

² Kleven, H. J., How Can the Scandinavians Tax so much?, 2014, pp. 77-98, Journal of Economic Perspectives, Vol. 28, no. 4.

Med udgangspunkt i statistik fra OECD har Cevea undersøgt, hvor stor en andel af BNP OECD-landene bruger på investeringer i offentlige børnepasningsordninger, børnepenge og lignende politiske tiltag målrettet børnefamilier. (Se tekstboks nedenfor) Ift. til spørgsmålet om forholdet mellem ligestilling, velfærdsinstitutioner og offentlig økonomi, er denne variabel særligt interessant, da det i både den forskningsfaglige og politiske debat ofte hævdes, at sådanne investeringer – udover at have gavnlige fordelings- og ligestillingspolitiske effekter – også påvirker økonomien positivt, idet disse investeringer bidrager til at frigøre kvinder (som følge af traditionelle familiemønstre) fra karriereskadeligt husarbejde til hel eller delvis deltagelse på arbejdsmarkedet. En forøgelse af arbejdsstyrken, der bidrager til forøget vækst, beskæftigelse, produktivitet m.v.⁴

DEFINITION: FAMILIEINVESTERINGER IFØLGE OECD

Siden 2011 har OECD udgivet detaljeret statistik for, hvor stor en andel af BNP OECD-landene investerer i forskellige velfærdsområder som f.eks. børnepasning, ældrepleje, sundhed og arbejdsløshed.³ Statistikken muliggør komparative studier af de forskellige OECD-lande på disse områder, ligesom den gør det muligt at sammenholde f.eks. OECD-landenes offentlige investeringer på børneområdet med andre centrale økonomiske og sociale variable.

I OECD's statistiske database "Social Expenditure Database" (SOCX) henviser offentlige familieinvesteringer ("family benefits") til offentlige investeringer i goder for familier herunder også økonomisk støtte målrettet familier og børn. Betegnelsen dækker over tre forskellige typer af offentlige familieinvesteringer:

- **Børnebetingedede kontante overførsler:** dækker over offentlig tilskud rettet mod familier med børn inklusive børnepenge, offentlig støtte til barselsorlov og økonomisk støtte til enlige forsørgere. Tilskud kan være betinget af f.eks. børnenes alder eller forældres indkomstniveau.
- **Offentlig service målrettet børnefamilier:** ("benefits in kind"): dækker over hel eller delvis offentlig (med-)finansiering af vuggestuer, børnehaver og førskoleinstitutioner, tilskud til børnepasning øremærket til forældre samt støtte og rådgivning til særligt udsatte familier og unge m.v.
- **Økonomiske støtte målrettet familier via skattesystemet:** dækker over forskellige former for skattefradrag og skattefritagelse for børn og unge.

Andre former for socialpolitiske investeringer inden for f.eks. sundhed og boliger støtter også familier men ikke udelukkende og er derfor ikke medregnet i den statistiske indikator. Se også http://stats.oecd.org/Index.aspx?datasetcode=SOCX_AGG for nærmere beskrivelse.

Sammen med de øvrige skandinaviske lande skiller Danmark sig ud fra de øvrige OECD-lande ved at investere en relativt stor andel af BNP i forskellige former for offentlige velfærdsinstitutioner. I 2016 var Frankrig det land i OECD, der med 31,5 pct. af BNP havde det højeste offentlige

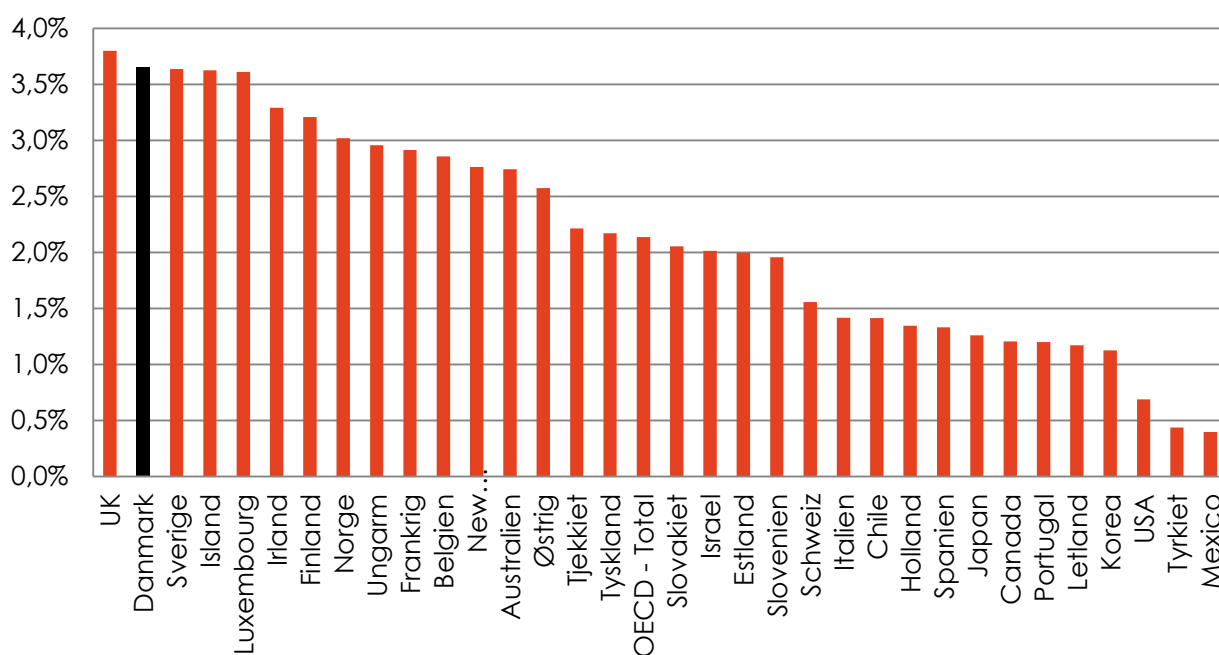
³ Adema, W., P. Fron and M. Ladaique (2011), "Is the European Welfare State Really More Expensive?" Indicators on Social Spending, 1980-2012; and a Manual to the OECD Social Expenditure Database (SOCX)", OECD Social, Employment and Migration Working Papers No. 124

⁴ Se f.eks. Hemerijck, A. *Changing Welfare States*, Oxford University Press, 2013.

investeringsniveau på området. Men Danmark er også godt med i feltet af lande, der investerer meget i velfærd. Ifølge OECD har Danmark siden 1980 øget niveauet for velfærdsinvesteringer med 8,4 procentpoint og investerede i 2016 28,7 pct. af BNP, hvilket svarer til det femtehøjeste niveau i OECD. I gennemsnit brugte OECD-landene 21,0 pct. af BNP i 2016.

Et tilsvarende billede gør sig gældende på familie- og børneområdet, hvor statistikken imidlertid kun er opdateret frem til år 2013. I 2013 var Storbritannien det land i OECD, der med 3,8 pct. af BNP havde det højeste niveau for offentlige familieinvesteringer. Tilsvarende brugte OECD-landene i gennemsnit 2,1 pct. af BNP. Også på dette område ligger Danmark sammen med de øvrige skandinaviske lande højt. Siden 1980 er Danmarks investeringer på området forøget med 1 pct. af BNP til i alt 3,7 pct. af BNP, hvilket gjorde investeringsniveauet i Danmark til OECD's næsthøjeste. (Se figur 1)

FIGUR 1: FAMILIEINVESTERINGER, PCT AF BNP, OECD-LANDE, 2013

Kilde: Cevea på baggrund af OECD (2017), Family benefits public spending (indicator). doi: 10.1787/8e8b3273-en (Accessed on 01 March 2017). Note: Det totale offentlige forbrug på familieområdet i procent af BNP i 2013.

I de følgende afsnit analyseres en række sammenhænge mellem sådanne "familieinvesteringer" på den ene side og centrale økonomiske, ligestillingspolitiske og sociale parametre på den anden.

Analysen finder en positiv korrelation på tværs af OECD-landene imellem, hvor stor en andel af BNP et land investerer i offentlige børnepasnings- og familielivsinstitutioner, og hvor højt BNP per

indbygger, udbud af arbejdskraft, beskæftigelse og produktivitet et land har. Der er ligeledes en positiv sammenhæng imellem familieinvesteringer og kvinders gennemsnitlige uddannelseslængde, lønforskelle mellem kvinder og mænd samt den generelle livstilfredshed blandt kvinder såvel som mænd.

Analysen finder endvidere en negativ korrelation imellem et lands familieinvesteringer og den gennemsnitlige årlige arbejdstid per beskæftiget. En sammenhæng der imidlertid bør ses i lyset af, at andelen af familier hvor begge forsørgere arbejder fuldtid er *højere* og andelen af familier hvor en af forsørgerne ikke er i beskæftigelse er *lavere* i OECD-lande, der investerer en relativ stor del af BNP i offentlige børnepasningsinstitutioner m.v.

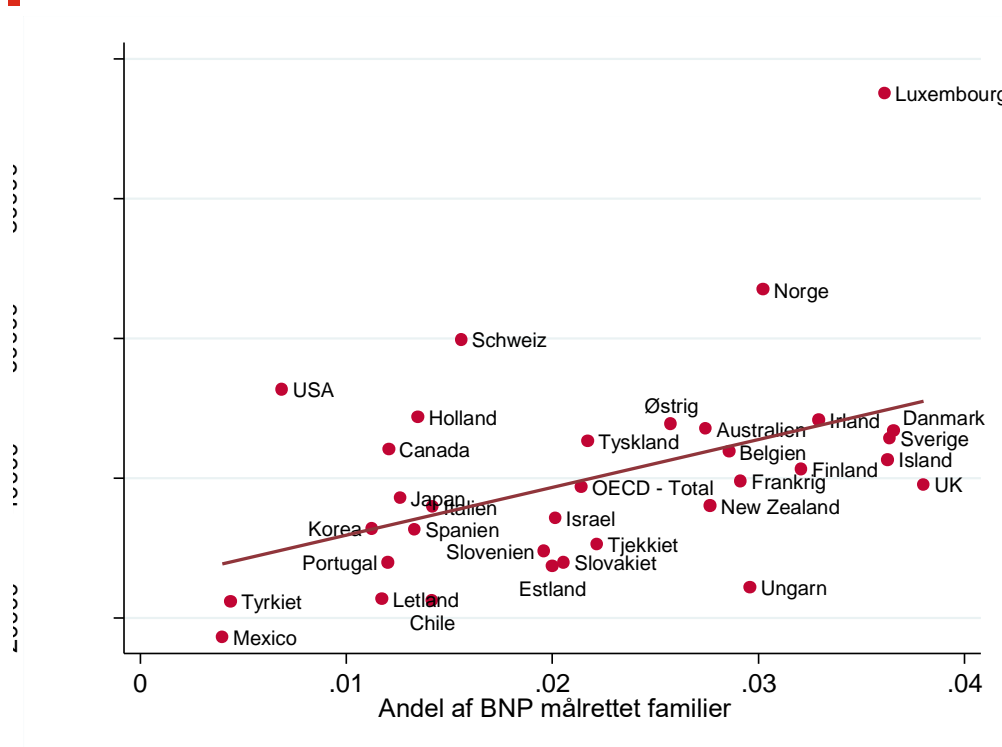
1. Familieinvesteringer og BNP

BNP per indbygger bliver ofte brugt som et mål for hvor velstående et samfund er. Det er udregnet ved at tage et lands bruttonationalprodukt og dividere med antallet af indbyggere i landet. Det er velegnet, når man skal sammenligne økonomisk performance på tværs af lande.

Ifølge OECD havde Luxembourg i 2013 det største BNP per indbygger med 95.035 USD. Til sammenligning havde Mexico det laveste bruttonationalprodukt per indbygger på 17.229 USD. Danmark havde i 2013 et BNP per indbygger på 46.785 USD og tilhører gruppen af verdens mest velstående lande, der også inkluderer USA, Sverige og Tyskland. Til sammenligning var gennemsnittet i OECD 38.731 USD.

I figur 2 er andelen af BNP som OECD landene investerede i børnepasningsinstitutioner mv. sammenholdt med landenes BNP per indbygger. Af figuren fremgår det, at der er en vis positiv korrelation mellem de to variable. Korrelationskoefficienterne fremgår af appendiks.

FIGUR 2: FAMILIEINVESTINGER OG BNP PER INDBYGGER, 2013

Kilde: Cevea på baggrund af OECD (2017), "Level of GDP per capita and productivity", *Productivity (database)*, samt OECD (2017), "Social Expenditure (SOCX)", *Social Protection and Well-being (database)*. Note: BNP pr capita i USD, current prices, current PPPs, i 2013. [Data hentet d. 21 Feb 2017 fra OECD.Stat](#)

Med forbehold for at simple korrelationer imellem to variable (se nedenfor) bør fortolkes med forsigtighed, synes den observerede korrelation i figur 2 dog at indikere en tendens til, at OECD-lande, som investerer en relativt større del af BNP på investeringer i offentlige

børnepasningsinstitutioner m.v., også har højere BNP per indbygger end OECD-lande der investerer mindre – og vice versa. Således synes et relativt højt offentligt investeringsniveau i børnepasningsinstitutioner umiddelbart at hænge sammen med et relativt højt BNP per indbygger, når man ser på tværs af OECD.

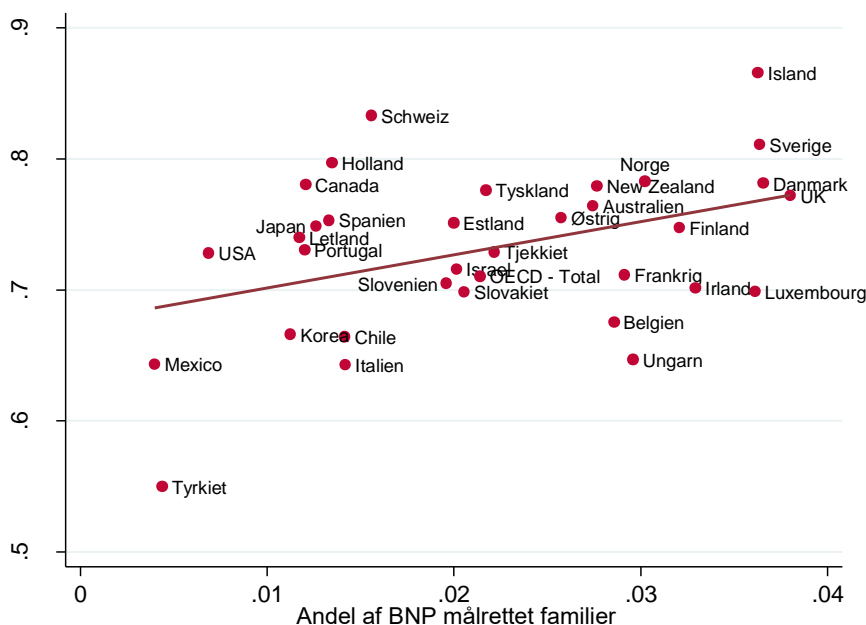
2. Familieinvesteringer og udbud af arbejdskraft

En anden central økonomisk parameter i den offentlige debat er det samlede udbud af arbejdskraft dvs. den del af befolkningen i den erhvervsaktive alder fra 15 til 64 år, der står til rådighed for arbejdsmarkedet. I udbuddet af arbejdskraft medregnes dermed både den del af den erhvervsaktive befolkning, der er i beskæftigelse, og den del af befolkningen, der er ledige men står til rådighed for arbejdsmarkedet og søger beskæftigelse.

Ifølge OECD var Island i 2013 det land med det samlet set højeste udbud af arbejdskraft, idet 86,6 % af befolkningen i den erhvervsaktive alder var aktive på arbejdsmarkedet. Til sammenligning udgjorde udbuddet af arbejdskraft i Danmark 78,1 % af befolkningen i den erhvervsaktive alder. Det svarer til det samlet set 6. højeste udbud af arbejdskraft i OECD, og Danmark hører dermed til i gruppen af lande som Sverige, Holland, Norge og Tyskland, der alle har nogle af OECD's højeste udbud af arbejdskraft.

I figur 3 er udbuddet af arbejdskraft sammenholdt med andelen af BNP som OECD-landene investerede i offentlige børnepasningsinstitutioner mv. i 2013. Som figuren viser, er der en vis positiv korrelation mellem de to variable.

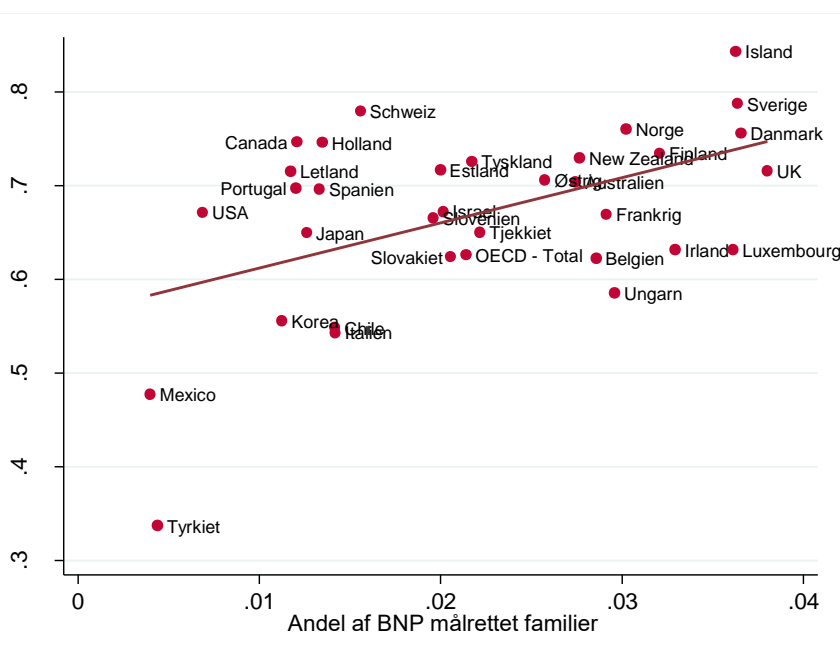
FIGUR 3: FAMILIEINVESTINGER OG UDBUD AF ARBEJDSKRAFT, 2013

Figur 1 Kilde: Cevea på baggrund af OECD (2017), "LFS by sex and age - indicators", *Labour Force Statistics* (database), samt OECD (2017), "Social Expenditure (SOCX)", *Social Protection and Well-being* (database). Note: Udbud af arbejdskraft er den andel af befolkningen i alderen 15-64 år der står til rådighed for arbejdsmarkedet. Data hentet d. 09 Feb 2017 fra OECD.Stat

I figur 4 er endvidere sammenhængen mellem udbuddet af arbejdskraft for kvinder – dvs. andelen af kvinder i den erhvervsaktive alder fra 15 til 64 år, der står til rådighed for arbejdsmarkedet - og andelen af BNP som OECD-landene investerer i børnepasningsinstitutioner mv. opstillet. Igen havde Island i 2013 det højeste udbud af arbejdskraft blandt kvinder på 84,3 %. Med 75,6 % af kvinderne i den erhvervsaktive alder var Danmarks udbud af arbejdskraft i 2013 den femte højeste i OECD.

FIGUR 4: FAMILIEINVESTERINGER OG UDBUD AF ARBEJDSKRAFT BLANDT KVINDER, 2013

Kilde: Cevea på baggrund af OECD (2017), "LFS by sex and age - indicators", *Labour Force Statistics* (database), samt OECD (2017), "Social Expenditure (SOCX)", *Social Protection and Well-being* (database). Note: Udbud af arbejdskraft blandt kvinder i alderen 15-64 år, i 2013. Data hentet d. 09 feb 2017 fra OECD.Stat

Med forbehold for at simple korrelationer imellem to variable (se nedenfor) bør fortolkes med forsigtighed, synes de observerede korrelationer i figur 3 og figur 4 at indikere en tendens til, at OECD-lande, som investerer en relativt større andel af BNP på investeringer i offentlige børnepasningsinstitutioner også har en relativt større andel af befolkningen i den erhvervsaktive alder stående til rådighed for arbejdsmarkedet. En sammenhæng der synes at kunne forklares ved, at kvinder i den erhvervsaktive alder i højere grad synes at stå til rådighed for arbejdsmarkedet, når OECD-lande har et relativt højt niveau for familielivsinvesteringer. Således synes et relativt højt offentligt investeringsniveau i børnepasningsinstitutioner umiddelbart at hænge sammen med et højt udbud af arbejdskraft.

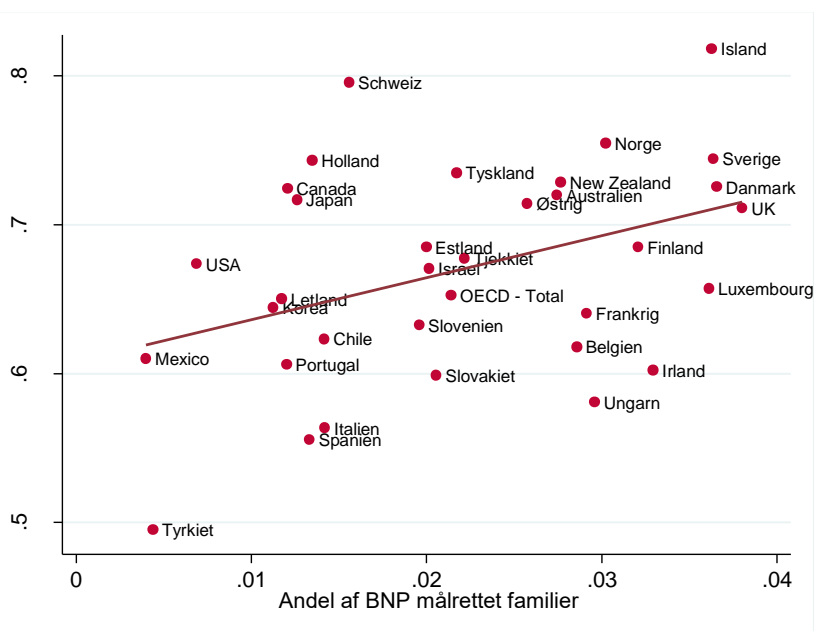
3. Familieinvesteringer og beskæftigelse

For at fastslå et lands materielle velstandsniveau (som opgjort f.eks. ved BNP per indbygger), opstiller økonomer typisk et såkaldt vækstregnskab, der sonder imellem forskellige kilder til vækst. I et sådan vækstregnskab kan økonomisk velstand forstås som summen af den samlede beskæftigelse, hvor mange timer hver beskæftiget i gennemsnit arbejder, og hvor effektivt og produktivt en beskæftiget i gennemsnit arbejder på en arbejdstime.

Beskæftigelsen eller beskæftigelsesfrekvensen betegner således den del af udbuddet af arbejdskraft, der faktisk er i beskæftigelse. I 2013 havde Island med en beskæftigelsesfrekvens på 81,8 pct. OECD's højeste beskæftigelse. Beskæftigelsen i Danmark var også høj med 72,5 pct. hvilket sikrede Danmark den 8. højeste beskæftigelse i OECD. Til sammenligning var den gennemsnitlige beskæftigelsesfrekvens i OECD 65,3 pct.

I figur 5 er andelen af BNP investeret i offentlige børnepasningsinstitutioner m.v. i 2013 sammenholdt med beskæftigelsesfrekvensen i 2013 på tværs af OECD-lande. Der er en vis positiv korrelation mellem de to variable.

FIGUR 5: FAMILIEINVESTINGER OG BESKÆFTIGELSESFREKVEN, 2013

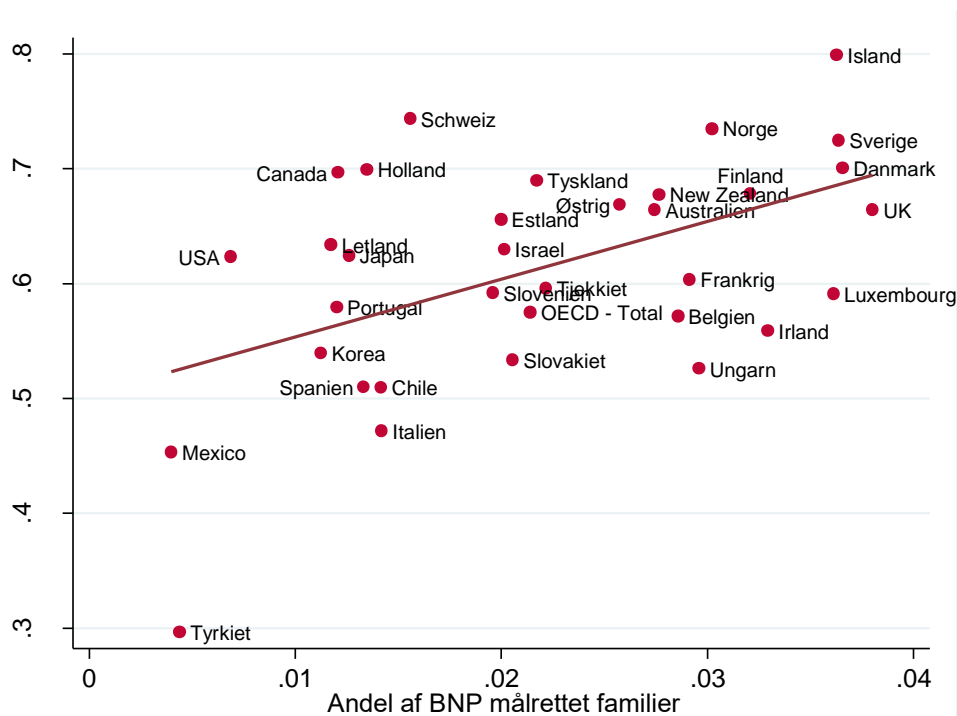
Kilde: Cevea på baggrund af OECD (2017), "LFS by sex and age - indicators", *Labour Force Statistics (database)*, samt OECD (2017), "Social Expenditure (SOCX)", *Social Protection and Well-being (database)*. **Note:** Beskæftigelsesfrekvens for befolkningen i alderen 15-64 år, i 2013. [Data hentet d. 28 Feb 2017 fra OECD.Stat](#)

Beskæftigelsesfrekvensen for kvinder betegner andelen af kvinder, der står til rådighed for arbejdsmarkedet og som også er i beskæftigelse. I 2013 havde Island også med 79,9 pct. OECD's højeste beskæftigelsesfrekvens blandt kvinder. Beskæftigelsen blandt kvinder er også høj i Danmark. Med en beskæftigelsesfrekvens blandt kvinder på 70 pct. havde Danmark OECD's

femtehøjeste niveau 2013. Til sammenligning var den gennemsnitlige beskæftigelsesfrekvens i OECD 57,5 pct.

I figur 6 er andelen af BNP investeret i offentlige børnepasningsinstitutioner m.v. i 2013 sammenholdt med beskæftigelsesfrekvensen for kvinder i 2013 på tværs af OECD-lande. Der er en vis positiv korrelation mellem de to variable.

FIGUR 6: FAMILIEINVESTERINGER OG BESKÆFTIGELSESFREKVENNS FOR KVINDER, 2013

Kilde: Cevea på baggrund af OECD (2017), "LFS by sex and age - indicators", *Labour Force Statistics (database)*, samt OECD (2017), "Social Expenditure (SOCX)", *Social Protection and Well-being (database)*. Note: Beskæftigelsesfrekvensen for kvinder i alderen 15-64 år, i 2013. Data hentet d. 13 Feb 2017 fra OECD.Stat

Med forbehold for at simple korrelationer imellem to variable bør fortolkes med forsigtighed, synes de observerede korrelationer i figur 5 og figur 6 at indikere en tendens til, at OECD-lande, der investerer en relativt større andel af BNP på investeringer i offentlige børnepasningsinstitutioner m.v. også har en højere beskæftigelse generelt og blandt kvinder end OECD-lande, der investerer en mindre andel – og vice versa. Således synes et forholdsvis højt offentligt investeringsniveau i børnepasningsinstitutioner blandt OECD-landene ikke umiddelbart at modarbejde eller forhindre en relativt høj beskæftigelsesfrekvens.

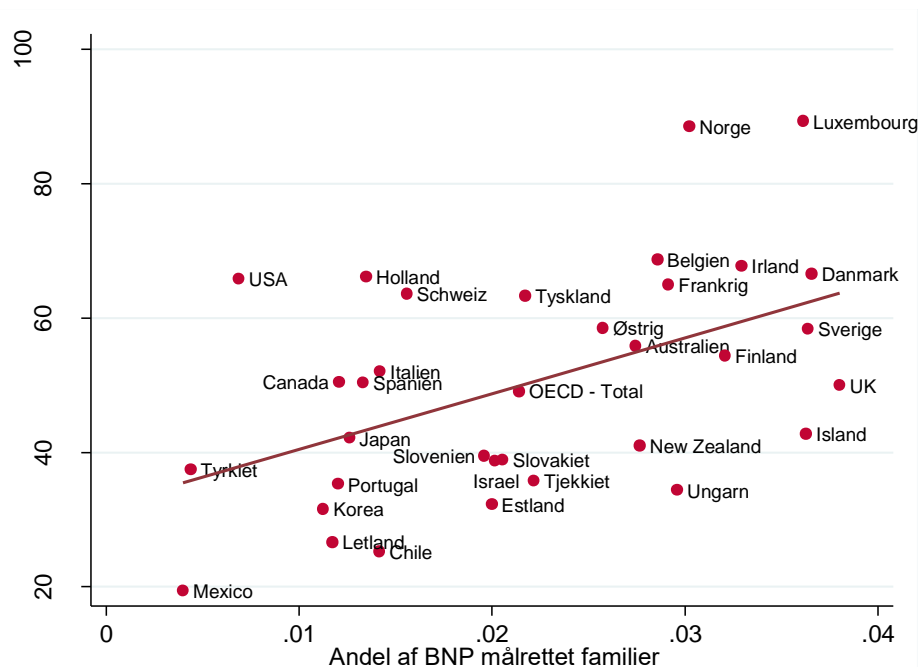
4. Familieinvesteringer og produktivitet

I et klassisk vækstregnskab indgår også produktivitet per arbejdstime som kilde til vækst. Produktivitet betegner hvor effektivt en gennemsnitlig beskæftiget person arbejder – dvs. hvor stor værdi en gennemsnitlig beskæftiget skaber per arbejdstime. Sammen med beskæftigelsesgraden og arbejdstiden betragtes produktivitet ofte som en central drivkraft for langsigtet økonomisk vækst og dermed også en befolknings materielle levestandard.

Ifølge OECD var Luxembourg med 89,3 USD per arbejdstime det OECD-land der i 2013 havde den højeste arbejdsproduktivitet. Til sammenligning var arbejdsproduktiviteten i Danmark i 2013 66,6 USD per arbejdstime, eller hvad der svarer til den femtehøjeste arbejdsproduktivitet i OECD. Dermed tilhørte Danmark den gruppe af lande – som f.eks. Belgien, Irland, Holland og USA – der i 2013 havde den højeste registrerede arbejdsproduktivitet.

I figur 7 er andelen af BNP investeret i offentlige børnepasningsinstitutioner m.v. i 2013 sammenholdt med produktiviteten per arbejdstime i 2013 på tværs af OECD-lande. Der er en vis positiv korrelation imellem de to variable.

FIGUR 7: FAMILIEINVESTERINGER OG PRODUKTIVITET PER ARBEJDSSTIME, USD, 2013

Kilde: Cevea på baggrund af OECD (2017), "Level of GDP per capita and productivity", *Productivity (database)*, samt OECD (2017), "Social Expenditure (SOCX)", *Social Protection and Well-being (database)*. Note: Produktivitet i BNP pr time arbejdet, i USD, current prices, current PPPs, i 2013. Data hentet d. 09 Feb 2017 fra OECD.Stat

Med forbehold for at simple korrelationer imellem to variable (se nedenfor) bør fortolkes med forsigtighed, synes den observerede korrelation i figur 7 dog at indikere en tendens til at OECD-lande, som investerer en relativt større andel af BNP på investeringer i offentlige børnepasningsinstitutioner m.v. også har en højere gennemsnitlig produktivitet per arbejdstime end OECD-lande, der investerer en mindre andel – og vice versa.

Således synes et forholdsvist højt offentligt investeringsniveau i børnepasningsinstitutioner blandt OECD-landene ikke umiddelbart at modvirke eller forhindre en relativt høj arbejdsproduktivitet per arbejdstime.

5. Familieinvesteringer og familiers samlede arbejdstid

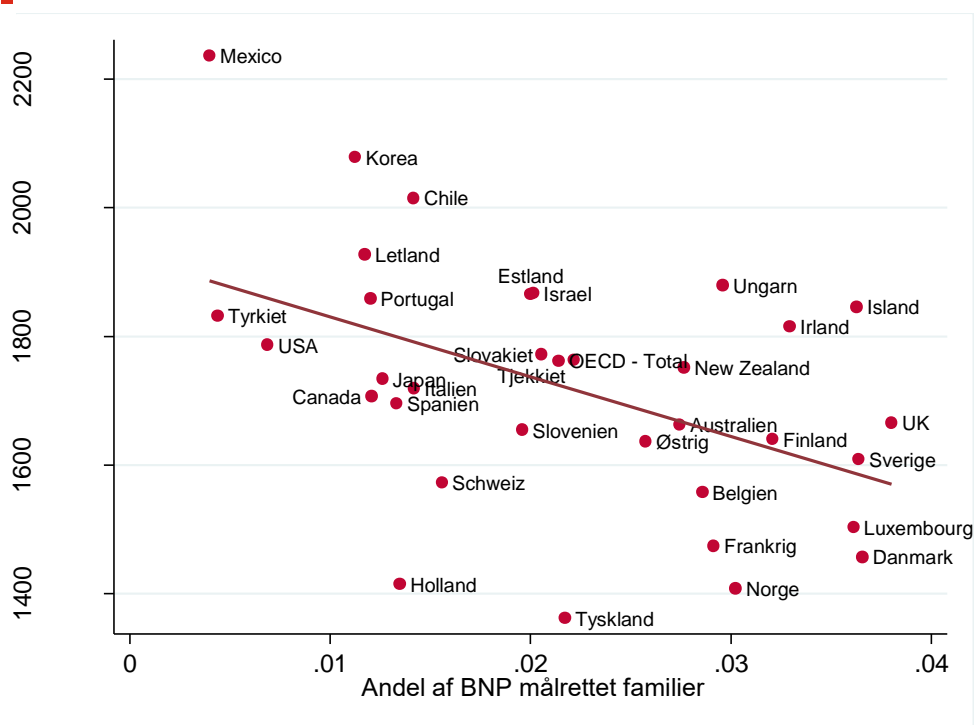
Arbejdstid betegner hvor mange timer en gennemsnitlig beskæftiget typisk arbejder på et år. Den type statistik er relevant ift. opgørelser af BNP, økonomisk vækst og materiel levestandard, idet det ligesom beskæftigelse og produktivitet er en af de faktorer, der bidrager til vækst i et klassisk vækstregnskab.

Arbejdstiden opgøres i det følgende som det årlige antal arbejdstimer per beskæftiget i gennemsnit jf. OECD's statistik. Dog skal komparative opgørelser over arbejdstid fortolkes med en vis forsigtighed, da der ifølge OECD er forskel på, hvordan de enkelte OECD-lande opgør antallet af arbejdstimer. Tallene skal derfor læses med nogle forbehold.

Ifølge OECD havde Mexico med 2236 årlige arbejdstimer per beskæftiget den højeste gennemsnitlige arbejdstid i 2013. Det er næsten 500 timer mere end OECD gennemsnittet. Danmark havde med en arbejdstid på 1457 timer den fjerde korteste arbejdstid. Tyskland havde den laveste arbejdstid på 1362 timer.

I *figur 8* er andelen af BNP investeret i offentlige børnepasningsinstitutioner m.v. i 2013 sammenholdt med arbejdstiden i 2013 på tværs af OECD-lande. Der er en negativ korrelation imellem de to variable.

FIGUR 8: FAMILIEINVESTERINGER OG GENNEMSNITLIGT ANTAL ARBEJDS TIMER PER BESKÆFTIGET PER ÅR, 2013

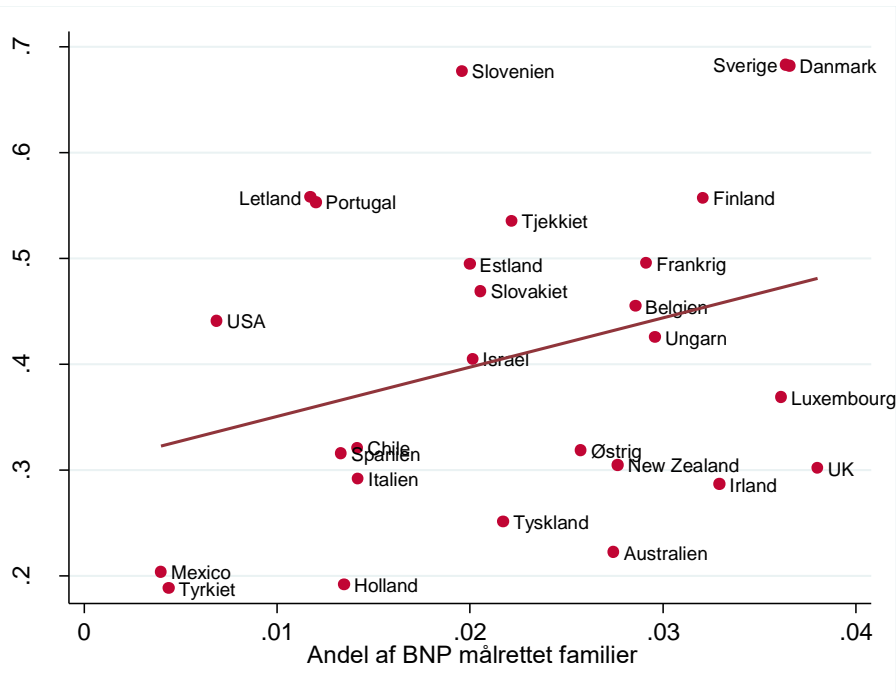
Kilde: Cevea på baggrund af OECD (2017), "Average annual hours actually worked per worker", *Labour Force Statistics* (database), samt OECD (2017), "Social Expenditure (SOCX)", *Social Protection and Well-being* (database). Note: Det gennemsnitlige årlige antal arbejdstimer er udregnet ved det totale antal timer arbejdet i et land, divideret med antallet af beskæftigede, i 2013.

Med forbehold for at simple korrelationer imellem to variable bør fortolkes med forsigtighed (se nedenfor), synes den observerede korrelation i figur 8 dog at indikere en tendens til at OECD-lande, som investerer en relativt større andel af BNP på investeringer i offentlige børnepasningsinstitutioner m.v., også har en lavere gennemsnitlig arbejdstid end OECD-lande, der investerer en mindre andel – og vice versa.

Imidlertid er der relativt store forskelle i beskæftigelsesmønstre OECD-landene imellem. Særligt når det gælder arbejdsdelingen mellem de to forsørgere (typisk, men ikke nødvendigvis en mand og en kvinde) i en familie med børn. Derfor kan det være relevant at kvalificere ovenstående med en analyse af sammenhængen mellem familieinvesteringer og forskelle i familiemæssige beskæftigelsesmønstre på tværs af OECD. OECD har tal på disse beskæftigelsesmønstre for børnefamilier med mindst et barn i alderen 0-14 år.

I figur 9 er andelen af familier hvor begge forsørgere arbejder fuldtid sammenholdt med andelen af BNP investeret i offentlige børnepasningsinstitutioner m.v. i 2013. Danmark, Sverige og Slovenien har med 68 %, den højeste andel af familier, hvor begge forsørgere arbejder fuldtid. Til sammenligning var Mexico, Tyrkiet og Holland med omkring 20 % de lande, der havde den laveste andel af familier, hvor begge forsørgere arbejder fuldtid.

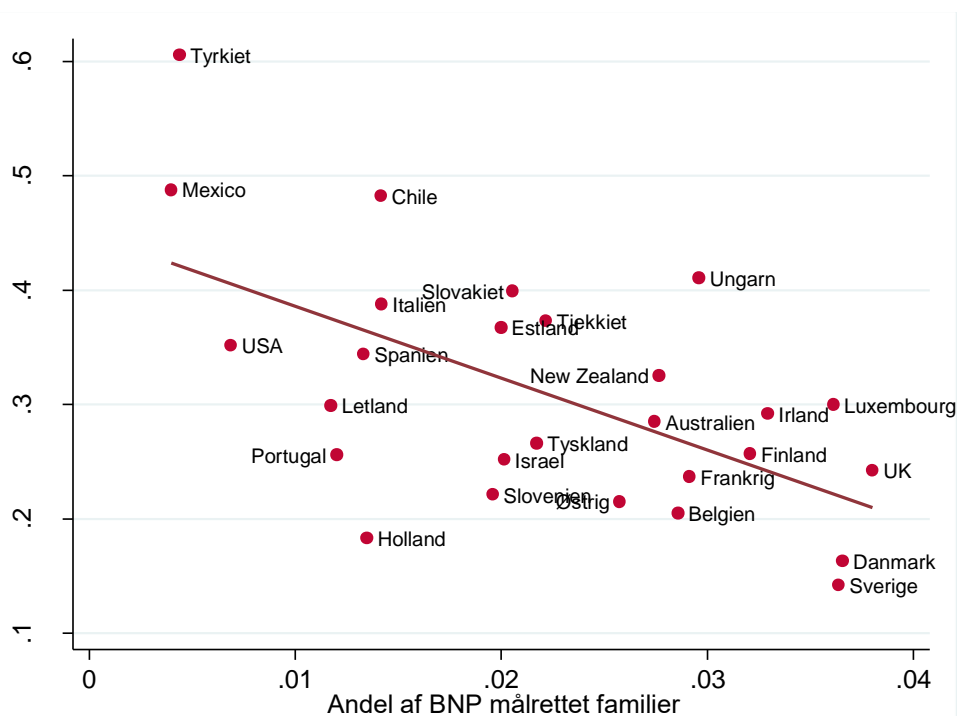
FIGUR 9: FAMILIEINVESTERINGER OG ANDEL AF FAMILIER HVOR BEGGE FORSØRGERE ARBEJDER FULDTID, 2013

Kilde: Cevea på baggrund af OECD (2017), "Patterns of employment and the distribution of working hours for couples with children", (LMF) OECD Family Database, samt OECD (2017), "Social Expenditure (SOCX)", *Social Protection and Well-being* (database). **Note:** Tallene for Danmark, Finland og Sverige er fra 2012, tallene for de andre lande er fra 2013. Tallene er for børnefamilier med to forsørgerere og mindst et barn i alderen 0-14 år. Denne korrelation er ikke signifikant ved et 5% signifikans niveau.

I figur 10 er andelen af BNP investeret i offentlige børnepasningsinstitutioner m.v. i 2013 sammenholdt med andelen af børnefamilier, hvor den ene forsørger er beskæftiget og den anden forsørger ikke er i beskæftigelse. Tyrkiet, Mexico og Chile er de lande, der havde den højeste andel af børnefamilier, hvor den ene forsørger arbejdede fuldtid, og den anden forsørger ikke var i beskæftigelse, i 2013. Danmark og Sverige havde med henholdsvis 16,3 % og 14,2 % den laveste andel af børnefamilier, hvor den ene forsørger var hjemmegående.

FIGUR 10: FAMILIEINVESTERINGER OG ANDEL AF FAMILIER HVOR DEN ENE FORSØRGER ARBEJDER FULD TID OG DEN ANDEN ER HJEMMEGÅENDE, 2013

Kilde: Cevea på baggrund af OECD (2017), "Patterns of employment and the distribution of working hours for couples with children", (LMF) *OECD Family Database*, samt OECD (2017), "Social Expenditure (SOCX)", *Social Protection and Well-being* (database). Note: Tallene for Danmark, Finland og Sverige er fra 2012, tallene for de andre lande er fra 2013. Tallene er for børnefamilier med to forsørgere og mindst et barn i alderen 0-14 år.

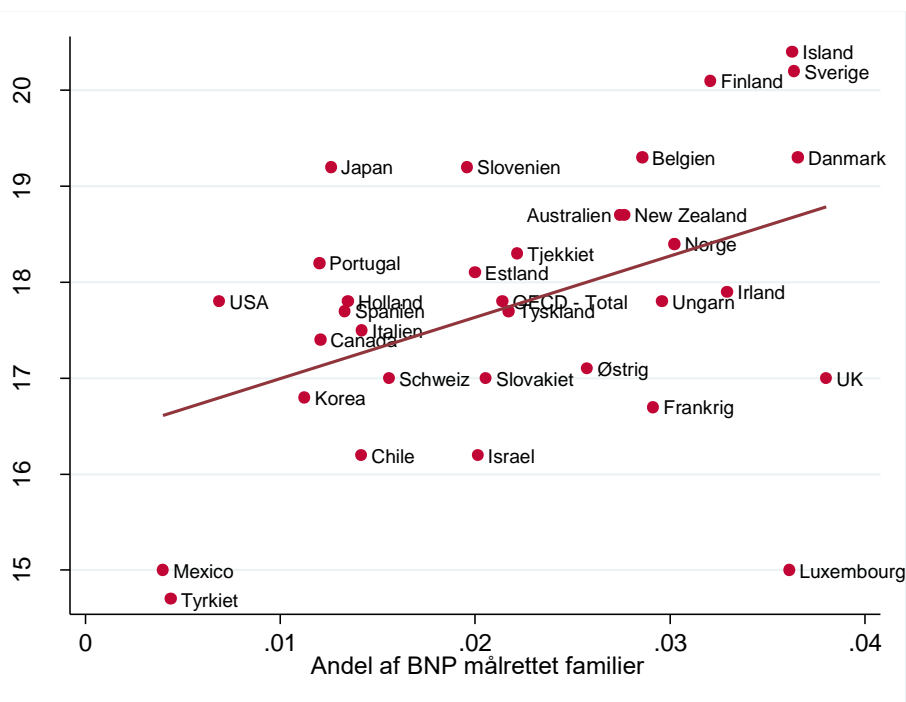
6. Familieinvesteringer og uddannelseslængde for kvinder

Uddannelseslængde i år er en OECD indikator på, hvor mange års uddannelse et 5-årigt barn gennemsnitligt kan forvente at gennemføre i løbet af sit liv, indtil hun bliver 39 år. Det er et mål for, hvor uddannet et lands befolkning er.

Island er ifølge OECD det land, der med 20,4 år havde den længste gennemsnitlige uddannelseslængde for kvinder i 2013. Danmark og Belgien havde med 19,3 år den fjerde længste gennemsnitlige uddannelseslængde for kvinder i 2013.

I figur 11 er andelen af BNP investeret i offentlige børneoplysningsinstitutioner m.v. i 2013 sammenholdt med den gennemsnitlige uddannelseslængde for kvinder i 2013 på tværs af OECD-lande. Der er en vis positiv korrelation imellem de to variable.

FIGUR 11: FAMILIEINVESTINGER OG GENNEMSNTLIGE ANTAL ÅR I UDDANNELSE FOR KVINDER, 2013

Kilde: Cevea på baggrund af OECD (2017), "Better Life Index - 2013", *Social Protection and Well-being (database)*, samt OECD (2017), "Social Expenditure (SOCX)", *Social Protection and Well-being (database)*. Note: gennemsnitligt antal år i uddannelse for kvinder, 2013. Data hentet d. 09 Feb 2017 fra OECD.Stat

Med forbehold for at simple korrelationer imellem to variable bør fortolkes med forsigtighed (se nedenfor), synes den observerede korrelation i figur 11 dog at indikere en tendens til, at OECD-lande, som investerer en relativt større andel af BNP på investeringer i offentlige børneoplysningsinstitutioner m.v., også har en højere gennemsnitlig uddannelseslængde for kvinder end OECD-lande, der investerer en mindre andel – og vice versa.

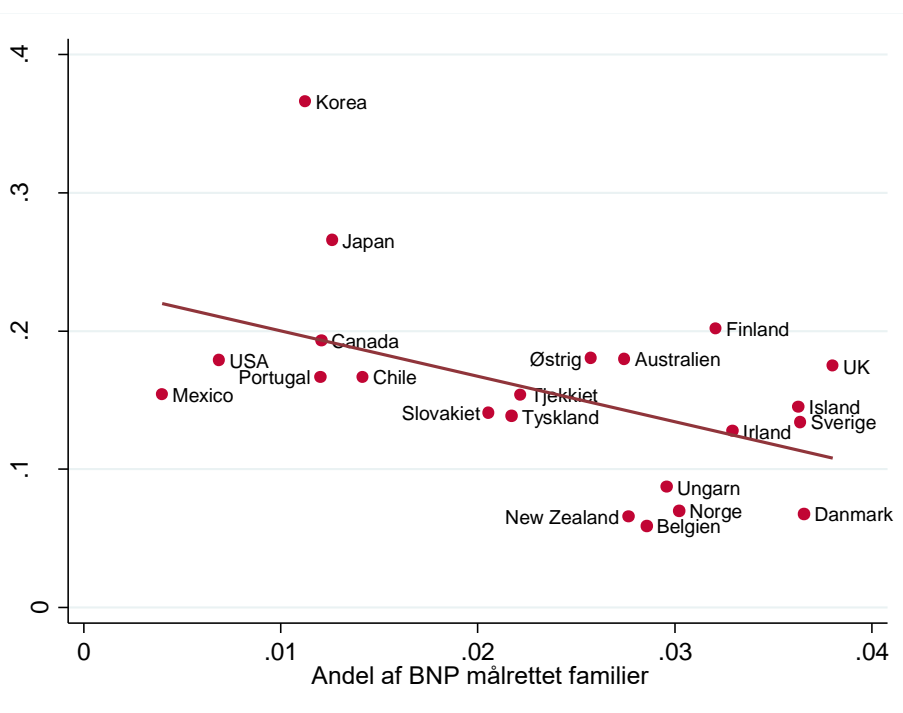
7. Familieinvesteringer og lønforskel mellem kvinder og mænd

Lønforskellen mellem mænd og kvinder beskriver den procentvise forskel på medianindkomsten for henholdsvis mænd og kvinder, og kan bruges som indikator på ligestillingen mellem mænd og kvinder på arbejdsmarkedet.

Ifølge OECD havde Korea i 2013 den største lønforskel mellem mænd og kvinder, hvor kvindernes medianløn var 36,6 % lavere end mændenes. Belgien havde den mindste lønforskel på 5,9 %. Til sammenligning havde Danmark med 6,8 %, den tredje mindste lønforskel mellem mænd og kvinder.

I figur 12 er andelen af BNP investeret i offentlige børnepasningsinstitutioner m.v. i 2013 sammenholdt med lønforskellen mellem mænd og kvinder i 2013 på tværs af OECD-lande. Der er en negativ korrelation imellem de to variable.

FIGUR 12: FAMILIEINVESTERINGER OG LØNFORSKEL MELLEM MÆND OG KVINDER, 2013

Kilde: Cevea på baggrund af OECD (2017), "Decile ratios of gross earnings", *Labour* (database), samt OECD (2017), "Social Expenditure (SOCX)", *Social Protection and Well-being* (database). Note: Lønforskellen udtrykker, hvor stor en andel af mændenes medianindkomst, der ligger over kvindernes medianindkomst. Lønforskellen ligger et sted mellem 0 til 1, hvor 0 betyder, at mænd og kvinder har den samme medianløn, mens 1 betyder, at kvinder ikke tjener penge overhovedet. Data hentet d. 09 Feb 2017 fra OECD.Stat

Med forbehold for at simple korrelationer imellem to variable bør fortolkes med forsigtighed (se nedenfor), synes den observerede korrelation i figur 12 dog at indikere en tendens til, at OECD-

lande, som investerer en relativt større andel af BNP på investeringer i offentlige
børnepasningsinstitutioner m.v., også har en lavere gennemsnitlig lønforskel mellem mænd og
kvinder end OECD-lande, der investerer en mindre andel – og vice versa

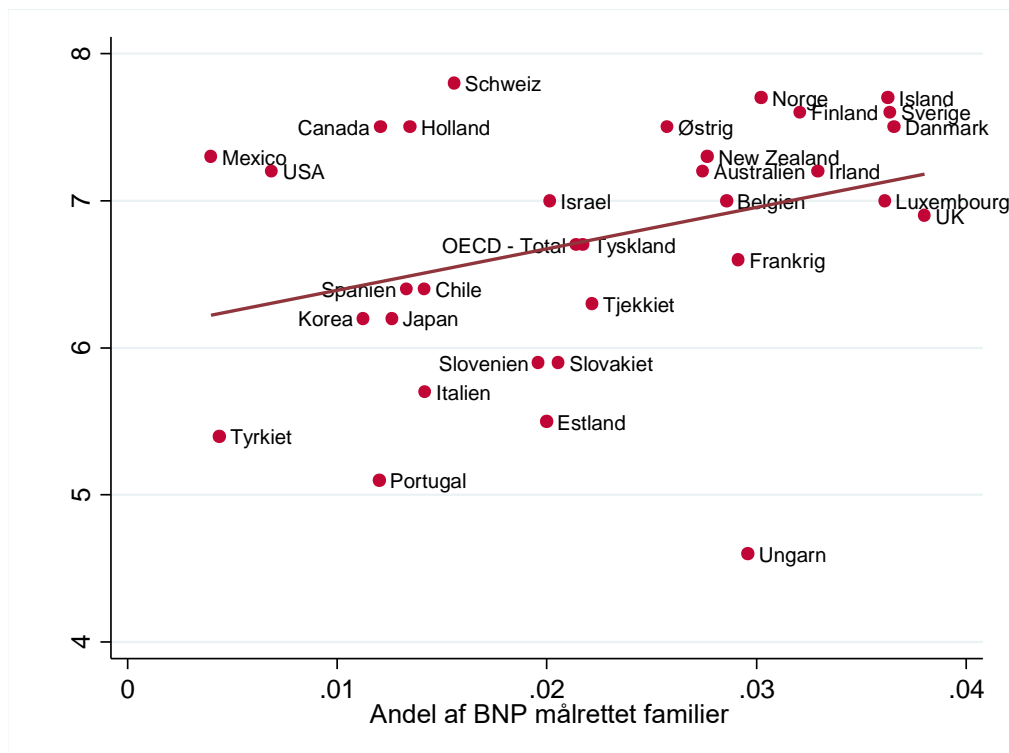
8. Familieinvesteringer og generel livstilfredshed

Det kan være en statistisk udfordring at forsøge at måle indbyggers subjektive følelser om generel livstilfredshed. Ikke desto mindre er en række internationale organisationer – herunder også OECD – igennem de seneste år begyndt at belyse spørgsmålet statistisk ved hjælp af omfattende spørgeskemaundersøgelser. F.eks. sammenfatter OECD's såkaldte *Better Life Index* en række objektive og subjektive socioøkonomiske kriterier for, hvor relativt ”gode liv” OECD-landenes indbyggere lever, hvori der også spørges til indbyggernes egne oplevede generelle tilfredshed med livet. I *Better Life Index* måles indbyggers generelle livstilfredshed på en skala fra 0 til 10, hvor 10 betegner den højeste mulige grad af tilfredshed.

Ifølge OECD havde Schweiz med 7,8 point den højeste gennemsnitlige livstilfredshed blandt kvinder i 2013. Danmark havde med 7,5 point, sammen med Holland, Canada og Østrig, den fjerde højeste livstilfredshed blandt kvinder. Til sammenligning var OECD gennemsnittet på 6,7.

I figur 13 er kvinders gennemsnitlige livstilfredshed sammenholdt med andelen af BNP investeret i familier på tværs af OECD-lande. Der er en positiv korrelation imellem de to variable.

FIGUR 13: FAMILIEINVESTERINGER OG LIVSTILFREDSHED BLANDT KVINDER, 2013

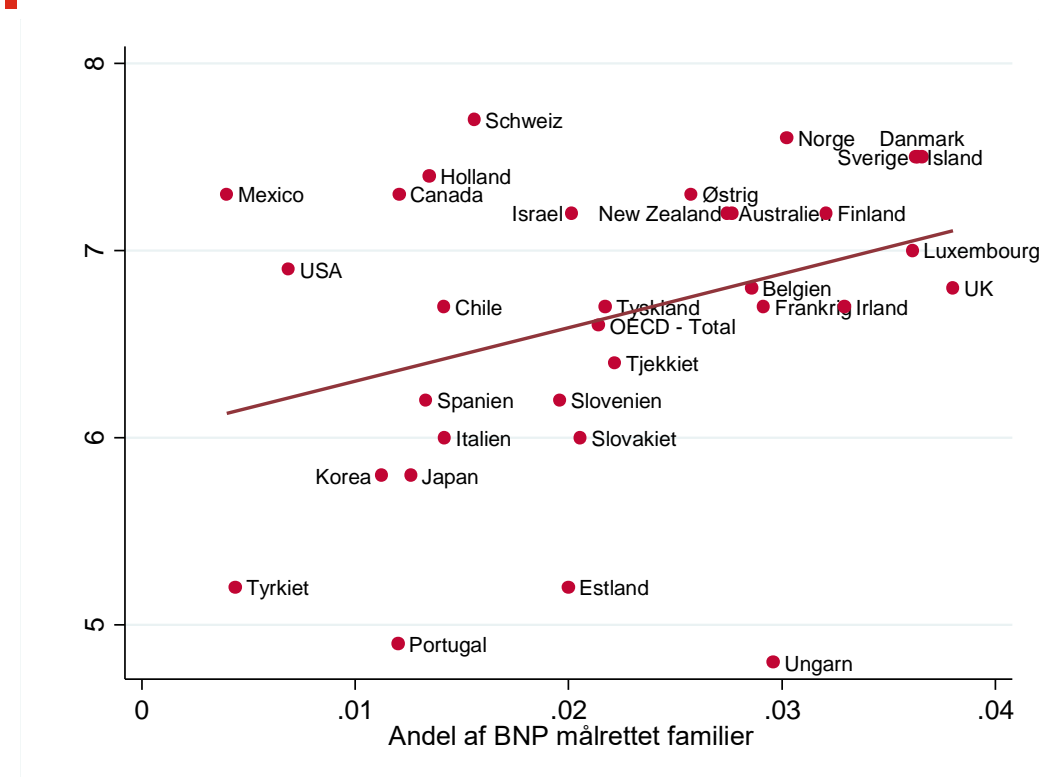
Kilde: Cevea på baggrund af OECD (2017), ”Better Life Index - 2013”, *Social Protection and Well-being (database)*. Indikator: Livstilfredshed, kvinder, samt OECD (2017), ”Social Expenditure (SOCX)”, *Social Protection and Well-*

being (database). Note: Gennemsnitlig generel livstilfredshed blandt kvinder vurderet på en skala fra 0-10, i 2013. Korrelationen er ikke signifikant ved et 5% signifikans niveau. Data hentet d. 09 Feb 2017 fra OECD.Stat

Ifølge OECD havde Schweiz med 7,7 point den højeste gennemsnitlige livstilfredshed blandt mænd i 2013. Danmark havde med 7,5 point, sammen med Island og Sverige, den tredje højeste livstilfredshed blandt mænd. Til sammenligning var OECD gennemsnittet på 6,6.

I figur 14 er mænds gennemsnitlige livstilfredshed sammenholdt med andelen af BNP investeret i familier, på tværs af OECD-lande. Der er en positiv korrelation imellem de to variable.

FIGUR 14: FAMILIEINVESTERINGER OG MÆNDS LIVSTILFREDSHED, 2013

Kilde: Cevea på baggrund af OECD (2017), "Better Life Index - 2013", *Social Protection and Well-being* (database). Indikator: Livstilfredshed, mænd, samt OECD (2017), "Social Expenditure (SOCX)", *Social Protection and Well-being* (database). Note: Gennemsnitlig generel livstilfredshed blandt mænd vurderet på en skala fra 0-10, i 2013. Data hentet d. 09 Feb 2017 fra OECD.Stat

Konklusion og anbefalinger

Analysen indikerer, at lande, der investerer en stor del af BNP i offentlige børnepasningsinstitutioner, børnepenge m.v., også har højere BNP, beskæftigelse, produktivitet m.v. Gode børnepasningsinstitutioner osv. fremstår nærmest som lidt af en økonomisk og social "supereliksir". Et højt niveau for familieinvesteringer hænger således ikke kun sammen med højere BNP, beskæftigelse osv. men også med bedre resultater på andre ligestillingspolitiske og sociale områder.

Det skal naturligvis understreges, at tværsnitsanalyser, hvor to variable holdes op mod hinanden på baggrund af en række landeobservationer bør fortolkes forsigtigt. En korrelation mellem to variable siger ikke noget om, hvorvidt den ene variabel påvirker den anden eller omvendt. (dvs. korrelation må ikke forveksles med kausalitet). En korrelation siger heller ikke noget om, hvorvidt der nødvendigvis er en sammenhæng over tid, ligesom der også kan være andre faktorer på spil, der påvirker begge variable, og således kan forklare forekomsten af en korrelation.

Ikke desto mindre kan en korrelation imellem to variable kaste lys over interessante – og i debatten måske oversete – sammenhænge. Samtidig kan en positiv korrelation imellem to variable – som f.eks. BNP per indbygger og familieinvesteringsniveau – indikere, at to variable har en samfundsøkonomisk set gunstig og ønskværdig vekselvirkning med hinanden. En korrelation kan også være en indikation på, at to variable ikke nødvendigvis modvirker, modarbejder eller gensidigt udelukker hinanden.

Netop når det gælder familieinvesteringer er sådanne korrelationer interessante. På linje med en række andre velfærdsinvesteringer i f.eks. uddannelse, sundhed, ældre m.v. forstås familieinvesteringer ofte som en samfundsøkonomisk udgift og "underskudsforretning", der (fordi de er finansieret via skatterne) skader vækst, beskæftigelse og produktivitet mere end de gavner. I den forbindelse taler økonomer ofte om, at valget mellem højere økonomisk vækst og høje offentlige velfærdsinvesteringer involverer et såkaldt "trade-off". Dvs. at et land ikke samtidig kan opnå høj økonomisk vækst og et højt niveau for velfærdsinvesteringer.

Forekomsten af en positiv korrelation – imellem f.eks. BNP per indbygger og niveauet for investeringer i børnefamilier – kan dog tyde på, at valget mellem vækst og velfærd, BNP og børnepasning ikke er så skarpt optrukket som antydnet ved et "trade-off". Snarere peger de positive korrelationer i retning af, at lande potentielt kan opnå begge mål – høj vækst og høje investeringer i velfærd – samtidig. Dvs. at forholdet mellem BNP og børnepasning måske snarere kan ses som et "trade-in" og en (til en vis grænse) selvforstærkende samfundsøkonomisk mekanisme.

Ser man særskilt på Danmark, forekommer det, at Danmark hører til i gruppen af "trade-in"-lande, hvor det er lykkedes at kombinere høj vækst, beskæftigelse og produktivitet mv. med et højt niveau for familieinvesteringer. Og ikke blot det. Det høje investeringsniveau synes også at hænge sammen med god performance på en række ligestillingspolitiske og sociale parametre.

Det betyder selvsagt ikke, at man umiddelbart skal forvente, at Danmark vil få højere BNP, beskæftigelse, produktivitet og udbud af arbejdskraft, hvis der investeres yderligere på området. Dels har analysen ikke påvist en kausal sammenhæng imellem de to variable. Dels har Danmark – i det omfang der faktisk måtte være en kausal sammenhæng – allerede én gang bragt kvinderne ud på arbejdsmarkedet. Der er m.a.o. ikke et ”tredje køn” der nok en gang kan ”frigøres fra kødgryderne” via yderligere investeringer i børnepasningsinstitutioner og forbedrede levevilkår for børnefamilier.

Omvendt kan analysen også fortolkes sådan, at Danmark givetvis skal være varsom med at sænke sit i internationalt perspektiv høje ambitionsniveau på det familiepolitiske område. Det kan – for så vidt, der er en kausal sammenhæng – risikere at udhule vigtige velfærds- og familiepolitiske forudsætninger for gevinster (højere velstand, beskæftigelse, produktivitet m.v.) som Danmark allerede har høstet, og som vi således risikerer at sætte over styr.

Det er m.a.o. ingen naturlov, at kvinder, der én gang er kommet ind på arbejdsmarkedet ikke også kan træde ud af det igen. Det synes f.eks. at være udviklingstendensen i USA, hvor udbuddet af arbejdskraft blandt kvinder er *faldet* med 3,8 pct. siden år 2000.

I det lys vækker det bekymring, at Danmark er begyndt at investere mindre på familie- og børneområdet. Ifølge OECD har Danmark i perioden fra 2010 til 2013 reduceret sine familieinvesteringer med 0,1 pct. af BNP eller ca. 1,9 mia. kr. Til sammenligning er investeringerne på f.eks. ældreområdet forøget med ca. 13 mia. kr. i samme periode.

På den baggrund anbefales det, at Danmark ikke slækker på sit i internationalt perspektiv høje familiepolitiske ambitionsniveau, idet det potentielt kan have negative konsekvenser for vækst, beskæftigelse, ligestilling, livstilfredshed m.v.

Som sådan lægger analysen også op til en bredere og mere nuanceret offentlig debat om de potentielt positive økonomiske, ligestillingspolitiske og sociale effekter af målrettede investeringer i velfærdsinstitutioner i det hele taget. Spørgsmålet om målrettede offentlige familieinvesteringer kan ses som del af en bredere politisk debat om, hvorvidt investeringer i offentlig velfærd udgør en forhindring eller forudsætning for økonomisk vækst og udvikling.⁵

På den ene side af debatten hævder nogle, at offentlige, skattefinansierede investeringer i velfærd (som f.eks. børnepasning) har en negativ effekt på økonomisk vækst, beskæftigelse, produktivitet, udbud af arbejdskraft m.v. Da offentlige investeringer typisk finansieres via skatter og afgifter, har de isoleret set en forvridende effekt på den økonomiske aktivitet og kan derfor forventes at have en negativ effekt på økonomisk vækst, beskæftigelse osv.

På den anden side mener andre, at offentlige investeringer har en række afledte positive (dynamiske) adfærdseffekter (som f.eks. at kvinder i højere grad deltager på arbejdsmarkedet), der

⁵ Se f.eks. Andersen, T.M., *The Welfare state and Economic Performance, Bilaga 4 till Långtidsutredningen 2015*, p. 57

opvejer eller endda overstiger skatters og afgifters negative effekt på økonomien.⁶ Om offentlige investeringer på denne måde "tjener sig selv hjem" afhænger dels af, på hvilken (og dermed på hvor forvirrende en) måde skatter og afgifter opkræves og dels af, hvad de offentlige ressourcer (gen)investeres i.

På mange måder synes Danmark at udgøre mønstereksemplet på et land, hvor velfærdsstatens familieinvesteringer har "tjent sig selv hjem" igen. Dvs. et land, hvor de fælles investeringer i de grundlæggende forudsætninger – herunder særligt velfungerende offentlige børnepasningsinstitutioner – for både kvinder og mænds fulde deltagelse på arbejdsmarkedet fremstår som en samfundsøkonomisk "overskudsforretning." Et land hvor ligestillingen mellem kvinder og mænd – udover at være ønskværdig isoleret set – faktisk også udgør en samfundsøkonomisk god investering.

⁶ Se f.eks. Finansministeriet, *Svar på Skatteudvalgets spørgsmål nr. 404-413 (Alm. del) af 28. April, 2016*. Se også Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, *Dynamiske effekter af investeringer i den offentlige sektor*, 2011, pp. 13-15

METODE: SÅDAN HAR VI BEREGNET TALLENE

- Alle data er hentet fra OECDs statistik database.
- Medmindre andet er angivet er 2013 brugt som referenceår, da det er det nyeste år, hvor der har været data tilgængelig for størstedelen af de behandlede variable.
- Landene, der indgår i graferne, er valgt på baggrund af hvilke lande, der havde tilgængelige data på de parametre der undersøges. Det vil for det første sige, at det kun er de lande, som har oplyst hvor stor en andel, det offentlige forbrug målrettet familier udgør af BNP. Derefter er det i de enkelte grafer kun de lande, hvor der er kendte værdier for de enkelte variable som optræder. Eksempelvis optræder Norge ikke i figur 8 og 9, da Norge ikke indgår i den del af OECDs database.
- Til at vise sammenhængene mellem de forskellige variable har vi lavet en simpel lineær regressionsanalyse med OLS-estimering.
- Der er brugt et 5 % signifikansniveau. Sammenhængene i figur 10 og 14 er ikke signifikante.
- En sammenhæng mellem variationerne i X og Y variablene betyder ikke, at der er en kausalitet mellem dem, altså at man teoretisk kan sige, at variationer i X *medfører* variationer i Y. Det betyder blot, at der er en statistisk sammenhæng mellem variationerne i de to variable. Dette kommer til udtryk ved korrelationskoefficienterne.

Appendiks

Data og variable

Samtlige data er hentet fra OECDs statistik database, og er baseret på tal fra året 2013.

Vi undersøger sammenhænge mellem OECD medlemslandenes offentlige forbrug på familierettede ydelser som en andel af BNP og en række variable. Der er data tilgængeligt for denne variabel for 34 lande. Da der er flere af de øvrige variable, hvor der ikke er data tilgængeligt for en række af landene, vil antallet af observationer variere for de forskellige sammenhænge. Den variabel, hvor der er færrest observationer tilgængelig, er for lønforskel mellem mænd og kvinder.

De benyttede variable er:

1. Andel af BNP på familie: Størrelsen på et lands offentlige forbrug målrettet familier målt som andel af et lands samlede BNP. Angivet som andel mellem 0 og 1, hvor 1 betyder at et land bruger 100 % af sit BNP på offentligt forbrug målrettet familier.
2. Velstand: BNP pr indbygger i USD.
3. Udbud af arbejdskraft, total: Den andel af et lands befolkning i alderen 15-64 år, som står til rådighed for arbejdsmarkedet. Angivet som andel mellem 0 og 1, hvor 1 angiver et udbud af arbejdskraft på 100 %.
4. Udbud af arbejdskraft, kvinder: Den andel af et lands kvindelige befolkning i alderen 15-64 år, som står til rådighed for arbejdsmarkedet. Angivet som andel mellem 0 og 1, hvor 1 angiver et udbud af arbejdskraft blandt kvinder på 100 %.
5. Beskæftigelsesfrekvens, total: Andelen af beskæftigede ud af et lands befolkning i alderen 15-64 år. Angivet som andel mellem 0 og 1, hvor 1 angiver en beskæftigelsesfrekvens i befolkningen på 100 %.
6. Beskæftigelsesfrekvens, kvinder: Andelen af beskæftigede kvinder ud af den kvindelige befolkning i alderen 15-64 år. Angivet som andel mellem 0 og 1, hvor 1 angiver en beskæftigelsesfrekvens blandt kvinder på 100 %.
7. Produktivitet pr arbejdstime: Hvor stor værdi en beskæftiget gennemsnitlig skaber pr arbejdstime, målt i USD.
8. Arbejdstimer: Det gennemsnitlige, årlige antal arbejdstimer pr beskæftiget.
9. Begge forsørgere arbejder fuldtid: Andelen af børnefamilier med to forsørgere og mindst et barn i alderen 0-14 år, hvor begge forsørgere arbejder fuldtid. Angivet som andel mellem 0 og 1, hvor 1 angiver at begge forsørgere arbejder fuldtid i 100 % af børnefamilierne.
10. En forsørger arbejder fuldtid og en forsørger er hjemmegående: Andelen af børnefamilier med to forsørgere og mindst et barn i alderen 0-14 år, hvor den ene forsørger arbejder fuldtid, og den anden forsørger ikke er på arbejdsmarkedet. Opgivet som andel mellem 0 og 1, hvor 1 betyder, at der i 100 % af børnefamilierne er en forsørger, der arbejder fuldtid og en forsørger, der er hjemmegående.
11. Uddannelse, kvinder: Det forventede antal år i uddannelse for kvinder.

12. Lønforskel: Differencen mellem mænds og kvinders medianindkomst, divideret med mænds medianindkomst.
13. Livstilfredshed, kvinder: Den gennemsnitlige livstilfredshed for kvinder. Opgivet på en skala fra 0 til 10.
14. Livstilfredshed, mænd: Den gennemsnitlige livstilfredshed for mænd. Opgivet på en skala fra 0 til 10.

Estimationsmetode

Til at vise sammenhænge mellem de forskellige variable har vi lavet en simpel lineær regressionsanalyse med OLS-estimering. Vi har benyttet os af et 5 % signifikansniveau. To ud af de 13 korrelationer er ikke statistisk signifikante ved dette niveau.

Regressionerne er dog ikke udtryk for, at der eksisterer en kausalitet mellem de forskellige variable, men udtrykker blot en statistisk korrelation. Man kan derfor ikke, på baggrund af korrelationerne, udtale om en stigning i andelen af BNP, som et land investerer i forbrug målrettet familier, vil medføre en bestemt ændring i en af de pågældende variable.

FIGUR 1:

Offentligt forbrug på familie som andel af BNP	Hædningskoefficient	Std. afvigelse (signifikant ved 5% signifikansniveau)	R ²	Antal observationer
BNP/indbygger i USD	685.013	276.973 (b)	0,21	34
Udbud af arbejdskraft, total	2,5	1,17 (b)	0,17	34
Udbud af arbejdskraft, kvinder	4,8	1,9 (b)	0,24	34
Beskæftigelsesfrekvens, total	2,8	1,21 (b)	0,16	34
Beskæftigelsesfrekvens, kvinder	5,0	1,8 (b)	0,26	34
Produktivitet	827,6	280,0 (b)	0,24	34
Arbejdstimer	-9288,3	3180,6 (b)	0,23	34
Begge forsørgere fuldtid	4,7	3,0	0,10	27
En forsørger fuldtid og en hjemmegående	-6,3	1,9 (b)	0,35	27
Uddannelse, kvinder	63,8	29,1 (b)	0,20	33
Lønforskel	-3,3	1,4 (b)	0,25	22
Livstilfredshed, kvinder	28,2	13,9	0,11	33
Livstilfredshed, mænd	28,7	13,8 (b)	0,13	33

Kilde: Cevea beregninger på baggrund af tal hentet fra OECD's statistik database.